
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 30. avgust 2010

SPLOŠNA MATURA

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

EVROPA IN SVET NA PREHODU IZ SREDNJEGA V NOVI VEK

1. Meščanstvo
1 točka
2. *Prvo vprašanje:* Kompas, karavele (boljše jadra in večje ladje), astrolab, sekstant, izpopolnjeni zemljevidi ... *Za dve navedbi 1 točka.*
Drugo vprašanje: Gospodarski (trgovski) vzroki, želja po raziskovanju neodkritih ozemelj, širitev osmanskega cesarstva, misijonarska gorečnost (verski razlogi), želja po bogastvu, avanturizem.
Za dva navedena vzroka 1 točka.
Skupaj 2 točki.
3. Pravilna odgovora sta B in C. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka. Za tri ali več obkroženih odgovorov 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
4. San Salvador (Watlingov otok ali pa Bahamsko otočje); (Zahodna) Indija. *Za oba odgovora 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
1 točka
5. *Prvo vprašanje:* Španija in Portugalska sta se v Tordesillasu dogovorili o monopolu pri osvajanjih in sta si razdelili interesni sferi po dveh poldnevnikih. *(1 točka)*
Drugo vprašanje: Brazilija. *(1 točka)*
Skupaj 2 točki.
6. Portugalci so šli na jug in okoli Afrike v Indijo;
Španci na zahod preko Atlantika proti »Indiji«;
Angleži in Francozi pa na severozahod proti »Indiji«.
Za vsakega od treh vsebinsko pravih odgovorov 1 točka.
Skupaj 3 točke.
7. *Prvi element:* Cortez, Pizarro ali Monte *Za navedbo dveh konkvistadorjev 1 točka.*
Drugi element: Mehika, Peru ali Jukatan. *Za navedbo dveh ozemelj 1 točka.*
Azteki, Inki ali Maji. Za navedbo dveh ljudstev 1 točka.
Tretji element: Uničevanje tamkajšnje kulture, civilizacije, razdejanje držav, mest, ropanje bogastva, prilaščanje zlata, pobijanje in iztrebljanje Indijancev *(1 točka).* *Upoštevamo vsak smiselno pravi opis ravnanja konkvistadorjev.*
Četrty element: Iztrebljanje Indijancev, naseljevanje Špancev, mešanje ras, naseljevanje črnih sužnjev iz Afrike. *Za dve vsebinsko pravi navedbi 1 točka.*
Skupaj 5 točk.
8. *Prvo vprašanje:* Na borzi so sklepali kupčije po vzorcih blaga in po vnaprej določenih cenah. Če je od dneva sklenitve pogodbe do dneva prodaje cena blaga padla, je zaslužil kupec in obratno. *(1 točka)* *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Drugo vprašanje: Antwerpen *(1 točka).*
Skupaj 2 točki.
9. *Renesansa* je evropsko kulturno gibanje med 14. in 16. stoletjem, ki oživlja antične ideale in postavlja v ospredje človeka, naravo in lepoto. *(1 točka)*
Novi svet je poimenovanje Amerike po geografskih odkritjih. *(1 točka)*
Makiavelizem – načelo, imenovano po Niccolu Machiavelliju, da je za dosego visokega cilja dovoljeno vsakršno sredstvo (Namen posvečuje sredstva). *(1 točka)*
Upoštevamo vsako smiselno pravilno pojasnitev pojmov.
Skupaj 3 točke.

10. G. Boccaccio: Decameron, E. Rotterdamski: Hvalnica norosti, N. Machiavelli: Vladar in M. de Cervantes: Don Kihot. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
11. Pravilni odgovori so C, D, A, F, B in E. *Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
12. Vsi ljudje v družbi delajo in so za to enaki, ljudje se morajo izobraževati, skupna lastnina, v uporabi ni denarja, delitev dobrin glede na potrebe. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
13. *Prvo vprašanje:* Reformacija. (1 točka)
Drugo vprašanje: Martin Luter nastopi proti prodaji odpustkov za gradnjo cerkve sv. Petra v Rimu. (1 točka)
Tretje vprašanje: Odkupnina, ki jo mora plačati grešnik, da so mu grehi odpuščeni, sprva je pomenil zmanjšanje pokore za greh, pozneje priprošnje in molitev za skrajšanje kazni na onem svetu. *Za vsako smiselno razlago 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
14. *Prvo vprašanje:* Papež je objavil bulo, ki obsoja Lutra kot krivoverca in mu grozi z izobčenjem. (1 točka) *Zadošča samo navedba bule.*
Drugo vprašanje: Luter je papeževo bulo javno sežgal. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
15. *Prvo vprašanje:* Martin Luter je užival podporo saškega kneza (Friderika III.). (1 točka)
Drugo vprašanje: Nemška javnost je bila dobro obveščena o dogajanju v Wittenbergu predvsem zaradi tiska, tiskane besede v preprostem, razumljivem nemškem jeziku. *Za samo navedbo tiska 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
16. Pravilna odgovora sta B in D. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka. Za tri ali več obkroženih odgovorov 0 točk.*
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* Kmetje so Lutrov nauk razumeli po svoje, z različnimi ljudskimi pobožnostmi, pri katerih niso sodelovali duhovniki, in ustanavljanjem verskih sekt, v okviru katerih bodo vsi enaki in bodo imeli skupno premoženje. Mislili so, da bo fevdalizem odpravljen ... *Za dve navedbi 2 točki, za eno 1 točka.*
Drugo vprašanje: Martin Luter kmečkega gibanja ni odobral, s svojimi pridigami je ostro nastopil proti kmečkemu gibanju. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
18. Pravilni odgovori so A, C in E. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
19. *Prvo vprašanje:* Prezbiterij (konzistorij) je cerkveni svet (sestavljen iz pridigarjev in starešin). (1 točka)
Drugo vprašanje: Calvin je učil, da je Bog ljudi še pred rojstvom določil za zveličanje in pogubljenje (predestinacija). (1 točka)
Skupaj 2 točki.
20. Hugenoti
1 točka

21. *Prvo vprašanje:* Ignacij Loyola je ustanovil jezuitski red. (1 točka)
Drugo vprašanje: Kot spovedniki na dvorih vladarjev in visokega plemstva so le-te spodbujali k boju proti reformacijskemu gibanju, organizirajo katoliški šolski sistem, kot učitelji so posvečali pozornost predvsem verski vzgoji, prepričevali ljudi v edino pravilen katoliški nauk ... *Za kratko pojasnilo 1 točka.*
Tretje vprašanje: Cerkev je ustanovila inkvizicijsko sodišče, v ta namen pa je papež tudi sklical koncil v Tridentu (Trentu). Lahko so navedeni tudi konkretni sklepi tridentinskega koncila (boljša izobrazba duhovnikov, prepoved prodaje cerkvenih služb in odpustkov, dolžnosti in pravice duhovnikov, uvajanje matičnih knjig ...). *Za vsak naveden ukrep 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 4 točke.
22. *Prvo vprašanje:* Praška defenestracija. (1 točka)
Drugo vprašanje: Danska, Švedska in Francija. *Za navedbo dveh držav 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
23. *Prvo vprašanje:* Položaj kmetov se je poslabševal zaradi spreminjanja denarnih dajatev v naturalne, fevdalci si prilaščajo srenjsko zemljo in kmetije v začasnem zakupu, omejevanje nekmetijskih dejavnosti, padec vrednosti denarja itd. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.*
Drugo vprašanje: Voditelj upora je bil (Tomaž) Münzer. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
24. Slaba oborožitev, premoč plemiške konjenice, slaba organiziranost in nepovezanost, zaupanje kmetov v pravičnost in pomoč vladarja ... *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
25. Pravilni odgovori so 2, 4, 1, 6, 3 in 5. *Upoštevamo tudi pravilen zapis letnic: 1524, 1555, 1517, 1648, 1545 in 1572. Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina

V izpitni poli je 25 vprašanj. Možnih je 60 točk.

SLOVENCİ V PRVI JUGOSLOVANSKI DRŽAVI

1. *Prvo vprašanje:* Večina Slovencev je pred 1. svetovno vojno živelo znotraj avstro-ogrske monarhije (habsburške monarhije). (1 točka)
Drugo vprašanje: Avstro-Ogrska je po 1. svetovni vojni razpadla. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
2. Pravilni odgovori so B, A, B, A, B in A. Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
Skupaj 3 točke.
3. *Prvo vprašanje:* Vključeni so bili le tisti južni Slovani, ki so prej živeli v okviru Avstro-Ogrske. Prizna se tudi pravilna navedba posameznih narodov (Slovenci, Hrvati, Srbi, prebivalci Bosne in Hercegovine muslimanske narodnosti, prizna se tudi Bošnjaki). Za vsaj tri navedene ustrezne narode južnih Slovanov 1 točka.
Drugo vprašanje: Središče države je bil Zagreb, prvi predsednik pa dr. Anton Korošec (zadošča Korošec). Za oba pravilna odgovora 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.
Tretje vprašanje: Država ni mednarodno priznana; nerešene ima svoje meje zlasti S in Z; pritisk Srbov znotraj države po združitvi z drugimi Srbi znotraj Kraljevine Srbije, socialni nemiri, pomanjkanje vojske. Upoštevamo vsako smiselno pojasnitev. Za pojasnitev vsakega od vzrokov 1 točka, skupaj 2 točki. Za le naštetega vzroka 1 točka.
Skupaj 4 točke.
4. Prevzem poslov iz rok avstrijskih oblastnih organov, prevoz vojakov s soške fronte, skrb za red in mir, gospodarstvo, šolstvo, znanost, kulturo, dogovor z Avstrijo glede vprašanja severne meje, prizadevanje za združitve slovenskega etničnega ozemlja. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor. Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
Skupaj 2 točki.
5. *Prvo vprašanje:* Združitev je bila 1. 12. 1918. (1 točka) Delnega odgovora ne upoštevamo.
Drugo vprašanje: (Regent) Aleksander Karađorđević je razglasil združitev. (1 točka)
Tretje vprašanje: Nova država se je imenovala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zapisa kratice ne priznamo. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
6. Narodna vlada je odstopila; bila je razpuščena; preneha delovati; začasno jo je nadomestila deželna vlada, vendar je bila tudi ta kmalu razpuščena. Za en pravih odgovor 1 točka.
Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
1 točka
7. *Prvo vprašanje:* Londonski sporazum (1 točka)
Drugo vprašanje: Italijani niso upoštevali v sporazumu določene mejne črte. Upoštevamo tudi odgovor "Ne". (1 točka)
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Rudolf Maister (1 točka). Delnega zapisa ne priznamo.
Drugo vprašanje: Dodeljen mu je čin generala. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
9. Pravilni odgovori so B, B, A in A. Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
Skupaj 2 točki.
10. Učinkovitejša avstrijska propaganda; premajhna zavzetost jugoslovanske oblasti za reševanje koroškega vprašanja; Avstrija je bila v gospodarskem in političnem smislu naprednejša od Kraljevine SHS; na oblasti v Avstriji je bila SDS, katere člani so bili tudi Slovenci. Za kratko razlago vsakega vzroka 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Skupaj 3 točke.

11. Pravilni odgovori so C D in F. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
12. *Prvo vprašanje:* Antantne sile na Madžarskem so posegle zaradi izbruha socialistične revolucije (zadošča revolucija). (1 točka)
Drugo vprašanje: Porabje je pripadalo Madžarski, Prekmurje pa Kraljevini SHS (Jugoslavija). *Za vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.*
Skupaj 3 točke.
13. *Prvi element:* Ustava se je imenovala vidovdanska, ime pa je dobila po dnevu sprejetja na dan sv. Vida (28. junija). *Za oba pravilna odgovora 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Drugi element: Ustava ni priznavala narodnih pravic Makedoncem, Albancem, Črnogorcem, upoštevamo tudi muslimane oziroma Bošnjake. *Za dva pravilna odgovora 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Tretji element: Država je bila po tej ustavi razdeljena na oblasti (upoštevamo tudi 33 upravnih enot). (1 točka)
Četrti element: Pozitivne lastnosti ustave so bile zagotovljene svoboščine do govora, tiska in združevanja, zagotavljala je socialne pravice, delavsko zavarovanje in možnost sindikalnega organiziranja, odpravila je fevdalizem, uvedla agrarno reformo, dopuščala je versko svobodo, zagotovila je parlamentarno monarhijo. *Za omembo dveh pozitivnih lastnosti ustave 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Peti element: Ustava je nehala veljati z uvedbo diktature (šestojanuarske) leta 1929. *Za navedbo obeh pravilnih odgovorov 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Skupaj 5 točk.
14. *Prvo vprašanje:* Na Slovenskem prevladujejo katoliški (upoštevamo tudi SLS), liberalni in delavski tabor oz. stranke. *Delnega odgovora ne upoštevamo. Za vse tri pravilne odgovore 1 točka.*
Drugo vprašanje: Najmočnejšo podporo dobiva katoliški tabor (upoštevamo tudi SLS). (1 točka)
Tretje vprašanje: Razlogi za največjo podporo so program, zavzemanje za avtonomijo proti centralizmu, močna podpora Cerkve, socialna struktura, ki je pretežno kmečka, dober program za rešitev kmečkega vprašanja. *Za navedbo enega argumenta 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 3 točke.
15. Slovensko gospodarstvo se je iz manj razvitega naenkrat spremenilo v najbolj razviti gospodarski sistem v novi državi, slovenski prostor je izgubil tradicionalni srednjeevropski gospodarski prostor (trge avstrijske monarhije), slovensko gospodarstvo je izgubilo pristanišče Trst oziroma dostop do morja, slovensko gospodarstvo je spremenilo tudi denarno enoto, pri čemer je bilo menjalno razmerje do slovenskega gospodarstva nepravilno, slovensko gospodarstvo je dobilo nov trg za prodajo izdelkov, možnost novih surovin z juga. *Za dva pravilna odgovora 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
16. Majhne kmetije, ki ne dajejo dovolj zaslužka za preživetje, slabo izvedena agrarna reforma, ki ne prinese kmetu dovolj novih obdelovalnih površin, zadolževanje kmeta, kmete prizadene industrijska kriza, padanje cen kmetijskim izdelkom, pretirano zadolževanje zaradi izplačila dediščine in dote, slabe letine, slaba opremljenost kmetij. *Za dva pravilna odgovora 1 točka.*
Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* Francija. (1 točka)
Drugo vprašanje: Češkoslovaška. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
18. *Prvo vprašanje:* Aleksander. (1 točka)
Drugo vprašanje: Razpustitev parlamenta, prepoved delovanja strank ... *Za dve navedbi 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
19. Banovine
1 točka

20. Kraljevina Jugoslavija. *Upoštevamo samo popolno navedbo, delnega odgovora, npr. Jugoslavija, ne upoštevamo.*
1 točka
21. Združitev slovenskega ozemlja v eno politično enoto, priznanje narodne individualnosti, priznanje slovenskega naroda kot naroda, priznanje slovenske zastave, ustanovitev lastnih finančnih zavodov, politična in kulturna svoboda, socialna zakonodaja, razvoj kmečkega in delavskega stanu na Slovenskem. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
22. Pravilni odgovori so D, C, A, F, E in B. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
23. *Prvo vprašanje: 1919. (1 točka)*
Drugo vprašanje: Ljubljansko univerzo so sestavljale fakultete za filozofijo, pravo, teologijo, tehniko in nepopolna fakulteta za medicino. Za dva pravilna odgovora 1 točka. Delnega odgovora ne upoštevamo.
Skupaj 2 točki.
24. Prepoved rabe slovenščine v šoli, požiganje slovenskih ustanov in organizacij, požiganje slovenskih šol, potujčevanje slovenskih priimkov, prepoved slovenščine v javnosti (sodišč, uradov, javnih zgradb, nagrobnikov). *Za vsak pravilen odgovor 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
25. Pravilni odgovori so C, B, A, C, A, B. *Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.